

Združeni zadevi C-120/06 P in C-121/06 P

Fabbrica italiana accumulatori motocarri Montecchio SpA (FIAMM) in drugi

proti

Svetu Evropske unije in Komisiji Evropskih skupnosti

„Pritožba – Priporočila in sklepi organa za reševanje sporov Svetovne trgovinske organizacije (STO) – Ugotovitev organa za reševanje sporov glede neskladnosti skupnostne ureditve uvoza banan s predpisi STO – Uvedba povračilnih ukrepov Združenih držav Amerike v obliki dodatne carinske dajatve na uvoz nekaterih proizvodov iz različnih držav članic – Povračilni ukrepi, ki jih odobri STO – Neobstoj nepogodbene odgovornosti Skupnosti – Trajanje postopka pred Sodiščem prve stopnje – Razumni rok – Zahtevek za pravično odškodnino“

Sklepni predlogi generalnega pravobranilca M. Poiaresa Madura, predstavljeni
20. februarja 2008 I - 6518
Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 9. septembra 2008 I - 6549

Povzetek sodbe

1. *Pritožba – Razlogi – Nezadostna ali nasprotujoča si obrazložitev – Dopustnost (člen 225 ES; Statut Sodišča, člen 58, prvi odstavek)*
2. *Mednarodni sporazumi – Sporazumi Skupnosti*

3. *Mednarodni sporazumi – Sporazum o ustanovitvi Svetovne trgovinske organizacije*
4. *Nepogodbena odgovornost – Odgovornost zaradi zakonitega akta (člen 288, drugi odstavek, ES)*
5. *Pravo Skupnosti – Načela – Temeljne pravice – Lastninska pravica – Svoboda opravljanja poklicne dejavnosti – Obseg*
6. *Pritožba – Razlogi – Obrazložitev sodbe, s katero je kršeno pravo Skupnosti – Izrek, utemeljen z drugimi pravnimi razlogi – Zavrnitev*
7. *Postopek – Trajanje postopka pred Sodiščem prve stopnje – Razumni rok – Merila presoje*

1. Vprašanje, ali je obrazložitev sodbe Sodišča prve stopnje protislovna ali pomanjkljiva, pomeni pravno vprašanje, ki se kot tako sme uveljavljati v okviru pritožbe.

pa omogoča, da razpolaga z dovolj elementi za izvajanje nadzora.

(Glej točke 90, 91 in 96.)

V zvezi s tem je treba poudariti, da obveznosti Sodišča prve stopnje, da obrazloži svoje sodbe, ni mogoče razlagati, kot da pomeni, da je dolžno podrobno odgovoriti na vsako trditev, ki jo navede tožeča stranka, zlasti če ta trditev ni dovolj jasna in natančna ter ne temelji na podrobnih dokazih.

Obveznost obrazložitve Sodišču prve stopnje ne nalaga, da zagotovi razlago, ki bi izčrpno in posamično sledila ugotovitvam, ki jih navajajo stranke v sporu; obrazložitev je torej lahko implicitna, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, zakaj Sodišče prve stopnje ni sprejelo njihovih argumentov, Sodišču

2. Učinkov – v Skupnosti – določb sporazuma, ki ga je Skupnost sklenila s tretjimi državami, ni mogoče opredeliti, ne da bi pri tem upoštevali mednarodni izvor zadevnih določb. V skladu z načeli mednarodnega prava se institucije Skupnosti, ki so pristojne za pogajanje in sklepanje takega sporazuma, lahko sporazumejo z zadevnimi tretjimi državami o učinkih, ki jih morajo imeti določbe tega sporazuma v notranjem redu pogodbenih strank. Ker to vprašanje ni bilo izrecno urejeno v navedenem sporazumu, morajo o njem odločiti pristojna sodišča in zlasti Sodišče

v okviru svoje pristojnosti na podlagi Pogodbe, enako kot o vsakem drugem vprašanju o razlagi uporabe zadevnega sporazuma v Skupnosti, pri čemer se opira zlasti na duh, sistematiko ali besedilo tega sporazuma.

Zato je še zlasti naloga Sodišča, da na podlagi predvsem zgoraj navedenih meril določi, ali določbe mednarodnega sporazuma dajejo posameznikom v Skupnosti pravico, da se sklicujejo nanje v sodnem postopku, v katerem izpodbijajo veljavnost akta Skupnosti.

Sodišče lahko veljavnost zakonodaje Skupnosti z vidika mednarodne pogodbe presoja le, če temu ne nasprotujeta narava in sistematika te pogodbe in če se določbe glede na njihovo vsebino izkažejo za nepogojne in dovolj jasne.

(Glej točke od 108 do 110.)

3. Sklepa organa za reševanje sporov (ORS) STO, ki nima drugega namena kot izreči se o skladnosti ravnanja države članice STO z obveznostmi, ki jih je v tem okviru prevzela ta članica, načeloma ni mogoče razlikovati od materialnih predpisov,

ki izhajajo iz teh obveznosti in glede katerih izvaja tak nadzor, razen če gre za opredelitev, ali se je za namene nadzora zakonitosti ravnanja institucij Skupnosti mogoče pred sodiščem Skupnosti sklicevati na kršitev navedenih predpisov oziroma sklepa ali ne.

Tako kot materialni predpisi, ki jih vsebujejo sporazumi STO, tudi priporočilo ali sklep ORS, s katerim je bila ugotovljena kršitev navedenih predpisov, ne moreta, ne glede na to, kakšen je pravni pomen takih priporočil oziroma sklepa, za posameznike ustvariti pravice, da se nanju sklicujejo pred sodiščem Skupnosti za namene pridobitve nadzora zakonitosti ravnanja institucij Skupnosti, in da do tega nadzora pride v okviru spora o razglasitvi ničnosti ali za namene odločanja o odškodninski tožbi.

Po eni strani namreč ugotovitve, povezano z naravo sporazumov STO ter z vzajemnostjo in prožnostjo, ki je značilna za te sporazume, veljajo tudi potem, ko so bile sprejete s takimi sklepi ali priporočili, in po izteku razumnega roka za njihovo izvršitev. Institucije Skupnosti obdržijo zlasti določeno polje proste presoje in pogajanj nasproti svojim poslovnim partnerjem z namenom, da se sprejmejo ukrepi, namenjeni izpolnjevanju teh sklepov oziroma priporočil, in to je treba ohraniti.

Po drugi strani, kot izhaja iz člena 3(2) Dogovora o pravilih in postopkih za reševanje sporov, ki je del priloge 2 k Sporazumu o ustanovitvi STO, priporočila in sklepi ORS ne morejo razširiti ali zmanjšati pravic in obveznosti, navedenih v zadevnih sporazumih. Iz tega med drugim izhaja, da sklep ORS, s katerim je bila ugotovljena kršitev take obveznosti, ne more povzročiti obveznosti podpisnice sporazumov STO, da prizna posameznikom pravico, ki je nimajo na podlagi teh sporazumov, če ni takega sklepa.

(Glej točke 120 in od 128 do 131.)

4. Sodišče prve stopnje je napačno uporabilo pravo, s tem da je v izpodbijanih sodbah ugotovilo obstoj sistema nepogodbene odgovornosti Skupnosti zaradi njenega zakonitega izvajanja svojih dejavnosti s področja zakonodaje. V sedanjem pravu Skupnosti ne obstaja sistem odgovornosti, ki bi omogočal uveljavljanje odgovornosti Skupnosti zaradi ravnanja, ki spada na področje njene zakonodajne pristojnosti, v položaju, v katerem morebitne neskladnosti takega ravnanja s sporazumi STO ni mogoče uveljavljati pred sodiščem Skupnosti.

S tega vidika je nepomembno, da je treba navedeno ravnanje preučiti kot pozitivni

akt, in sicer sprejetje uredb zaradi sklepa organa za reševanje sporov (ORS) STO, ali kot opustitev, namreč nesprejetje aktov, s katerimi bi se zagotovila pravilna izvršitev tega sklepa. Nedelovanje institucij Skupnosti lahko namreč izhaja tudi iz zakonodajne funkcije Skupnosti, zlasti v okviru spora o odgovornosti.

Zakonodajalec Skupnosti ima vendarle široko diskrecijsko pravico pri presoji, ali v primeru sprejetja danega zakonodajnega akta upoštevanje nekaterih škodnih učinkov, ki morajo izhajati iz tega sprejetja, upravičuje določitev nekaterih oblik nadomestila.

Zakonodajni akt Skupnosti, katerega uporaba vodi k omejitvam temeljnih pravic, kot sta lastninska pravica in pravica prostega izvajanja poklicne dejavnosti, kar naj bi nesorazmerno in nesprejemljivo posegalo v sam temelj navedenih pravic – kar velja, če ni predvideno ustrezno nadomestilo za preprečitev ali odpravo navedenega posega – bi prav tako lahko imel za posledico nepogodbeno odgovornost Skupnosti.

(Glej točke 176, 178, 179, 181 in 184.)

5. Noben gospodarski subjekt ne more zahtevati lastninske pravice nad tržnim deležem, ki ga je imel v določenem trenutku v preteklosti, ker tak tržni delež predstavlja zgolj trenuten gospodarski položaj, ki je izpostavljen tveganjem sprememb okoliščin. Poleg tega varstev, danih z lastninsko pravico ali s splošnim načelom, ki zagotavlja prosto izvajanje poklica, ni mogoče razširiti na varstvo preprostih interesov ali trgovske sreče, katerih negotovost je značilna za samo bistvo gospodarske dejavnosti.
6. Čeprav obrazložitev sodbe Sodišča prve stopnje kaže na kršitev prava Skupnosti, je treba pritožbo zavrniti, ker je njen izrek utemeljen z drugimi pravnimi razlogi.

(Glej točko 187.)

Zato se mora gospodarski subjekt, katerega dejavnost je zlasti izvoz na trge tretjih držav, med drugim zavedati dejstva, da na poslovni položaj, ki ga ima v danem trenutku, lahko vplivajo in ga spremenijo različne okoliščine in da so med njimi mogoči primeri – sicer izrecno določeni in urejeni s členom 22 Dogovora o pravilih in postopkih za reševanje sporov (DPPRS), ki je priloga 2 k Sporazumu o ustanovitvi STO – ko taka tretja država sprejme ukrepe prekinitve koncesij kot odgovor na ravnanje svojih poslovnih partnerjev v okviru STO in da s tem namenom prosto izbere, kot izhaja iz člena 22(3)(a) in (f) DPPRS, blago, na katero se nanašajo navedeni ukrepi.

7. Če ni nobenega indica, v skladu s katerim naj bi dolžina postopka vplivala na rešitev spora, potem pritožbeni razlog, da naj bi postopek pred Sodiščem prve stopnje prekoračil zahtevani razumni rok, na splošno ne more povzročiti razveljavitve sodbe, ki jo je to sodišče izreklo.

Razumnost roka v postopku pred Sodiščem prve stopnje je treba presoјati glede na posebne okoliščine vsakega primera in zlasti glede na interese oseb v sporu, zapletenost zadeve ter ravnanje tožeče stranke in pristojnih organov.

(Glej točki 185 in 186.)

(Glej točki 203 in 212.)